

ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

**Κοινοτικός Χάρτης
των θεμελιωδών
κοινωνικών δικαιωμάτων
των εργαζομένων**

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

**Κοινοτικός Χάρτης
των θεμελιωδών
κοινωνικών δικαιωμάτων
των εργαζομένων**

Η έκδοση αυτή κυκλοφόρησε επίσης στις εξής γλώσσες:

ES	ISBN	92-826-0971-5
DA	ISBN	92-826-0972-3
DE	ISBN	92-826-0973-1
EN	ISBN	92-826-0975-8
FR	ISBN	92-826-0976-6
IT	ISBN	92-826-0977-4
NL	ISBN	92-826-0978-2
PT	ISBN	92-826-0979-0

Στο τέλος της έκδοσης περιλαμβάνεται βιβλιογραφικό σημείωμα.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1990

ISBN 92-826-0974-X

Αριθ. καταλόγου: CB-57-89-483-GR-C

Τα κείμενα που περιλαμβάνονται σ' αυτές τις εκδόσεις μπορούν να αναδημοσιευθούν ελεύθερα, εν μέρει ή εξ ολοκλήρου, με την προϋπόθεση αναφοράς της πηγής τους.

Printed in Belgium

Ο παρών χάρτης είναι το προϊόν μιας δέσμευσης που ανέλαβα το Μάιο του 1988 στη Στοκχόλμη στο συνέδριο της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων. Σχεδόν δεκαοκτώ μήνες αργότερα, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων έντεκα κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που συνήλθαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Στρασβούργου στις 8 και 9 Δεκεμβρίου 1989, ενέκριναν τον «κοινοτικό χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων».

Ο χάρτης αυτός, πηγή έμπνευσης του οποίου αποτέλεσαν κείμενα-πλαίσιο όπως είναι ο κοινωνικός χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης και οι συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, αποτελεί στο εξής ουσιώδες στήριγμα της κοινωνικής διάστασης της ευρωπαϊκής οικοδόμησης, σύμφωνα με το πνεύμα της Συνθήκης της Ρώμης όπως συμπληρώθηκε από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.

Με τη μορφή της πανηγυρικής διακήρυξης, ο χάρτης καθορίζει τις κύριες αρχές στις οποίες στηρίζεται το ευρωπαϊκό μας πρότυπο του εργατικού δικαίου και, γενικότερα, της θέσης της εργασίας στην κοινωνία μας. Ο χάρτης καθιερώνει μια βάση κοινωνικών δικαιωμάτων που θα εξασφαλιστούν και θα εφαρμοστούν, ανάλογα με τις περιπτώσεις, στο επίπεδο των κρατών μελών ή στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της. Δεν είναι δυνατόν όμως να ενταχθεί στην κοινωνική πραγματικότητα χωρίς την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

Ο χάρτης αυτός, ως πράξη ευρωπαϊκής ταυτότητας και πίστης σ' αυτό που είμαστε είναι ένα μήνυμα προς όλους εκείνους που, στο εσωτερικό όπως και στο εξωτερικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αναζητούν την ελπίδα στην πρόοδο της Ευρώπης.

Jacques DELORS

Το 1972 οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που συνήλθαν στο Παρίσι συμφώνησαν ήδη να καθιερώσουν την κοινωνική διάσταση της ευρωπαϊκής οικοδόμησης. Δύο χρόνια αργότερα, έγινε το πρόγραμμα κοινωνικής δράσης που υπέβαλε η Επιτροπή και ενέκρινε το Συμβούλιο. Αυτό δεν σημαίνει ότι από την ίδρυσή της η Κοινότητα παρέμεινε αδρανής στον τομέα αυτό: οι πρώτοι κανονισμοί για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων χρονολογούνται από το 1968 ενώ το Συμβούλιο είχε ήδη από το 1963 θέσει τις γενικές αρχές της επαγγελματικής κατάρτισης. Όμως, τις παραμονές της πρώτης διεύρυνσης της Κοινότητας, φάνηκε αναγκαίο να τονιστεί ότι η Ευρώπη ήταν κάτι περισσότερο από απλή κοινή αγορά και κατάργηση των τελωνειακών φραγμών.

Πέρασαν ήδη δεκαπέντε χρόνια! Και πράγματι από τότε σημειώθηκαν σημαντικά βήματα. Η θέσπιση της Ενιαίας Πράξης επιβεβαίωσε τη διάσταση αυτή, τονίζοντας ιδίως την ανάγκη να ενισχυθεί η οικονομική και κοινωνική συνοχή της Κοινότητας που υποστηρίχθηκε επιπλέον με την αναμόρφωση των διαρθρωτικών ταμείων του 1988.

Παρ' όλα αυτά, η σημασία αυτής της κοινωνικής διάστασης φάνηκε περισσότερο κατά την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς με την προοπτική του 1992. Δεν πρόκειται απλώς για την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, μαζί με την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Πρόκειται επίσης για οτιδήποτε συμβάλλει στη βελτίωση της ευημερίας των πολιτών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και κατά κύριο λόγο των εργαζομένων της. Η οικοδόμηση μιας δυναμικής και ισχυρής Ευρώπης απαιτεί εξίσου την αναγνώριση ενός

«υπόβαθρου» κοινωνικών δικαιωμάτων... Αυτό το πολιτικό μήνυμα στο υψηλότερο επίπεδο ήταν απαραίτητο. Έπρεπε να ενεργήσουμε δυναμικά, όπως εξάλλου είχε ζητήσει με επιμονή τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ο «κοινοτικός χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων», όπως εγκρίθηκε στο Στρασβούργο πριν από μερικές εβδομάδες από έντεκα αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων, έχει επομένως μια ιστορία. Με βάση ένα κείμενο — καταρχήν ένα προσχέδιο και στη συνέχεια, μετά από διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους, ένα σχέδιο — που πρότεινε η Επιτροπή το Σεπτέμβριο του 1989, το Συμβούλιο «κοινωνικών υποθέσεων» στην αρχή, και στη συνέχεια το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέτασαν το φάκελο αυτό με τα αποτελέσματα που γνωρίζουμε. Στη σημερινή του μορφή, ο «χάρτης» είναι ένα πρώτο βήμα και αυτό το πρώτο βήμα έπρεπε να γίνει.

Βάσω ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

**Κοινοτικός Χάρτης
των θεμελιωδών
κοινωνικών δικαιωμάτων
των εργαζομένων**

ΟΙ ΑΡΧΗΓΟΙ ΚΡΑΤΩΝ Ή ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ
ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ, ΣΥΝΕΛΘΟ-
ΝΤΕΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ ΣΤΙΣ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1989 (1)

Εκτιμώντας:

ότι τα κράτη μέλη έχουν συμφωνήσει, σύμφωνα με το άρθρο 117 της Συνθήκης ΕΟΚ, ότι είναι ανάγκη να προαγάγουν τη βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας των εργαζομένων κατά τρόπο που να επιτρέπει την προοδευτική τους εναρμόνιση,

ότι, βάσει των συμπερασμάτων των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων του Αννόβερου και της Ρόδου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης έκρινε ότι, στο πλαίσιο της δημιουργίας της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, πρέπει να δοθεί στις κοινωνικές πλευρές η ίδια σημασία με τις οικονομικές και ότι, συνεπώς, πρέπει να αναπτυχθούν ισόρροπα,

τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Μαρτίου 1989, της 14ης Σεπτεμβρίου 1989 και της 22ας Νοεμβρίου 1989 και τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της 22ας Φεβρουαρίου 1989,

ότι η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς αποτελεί τον αποτελεσματικότερο τρόπο δημιουργίας θέσεων εργασίας και εξασφάλισης της μέγιστης δυνατής ευημερίας στην Κοινότητα· ότι η ανάπτυξη

(1) Οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων ένδεκα κρατών μελών ενέκριναν το κείμενο αυτό.

και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης πρέπει να αποτελούν την πρώτη προτεραιότητα στην πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς· ότι η Κοινότητα πρέπει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του μέλλοντος από άποψη οικονομικής ανταγωνιστικότητας, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως τις περιφερειακές ανισότητες,

ότι η κοινωνική συναίνεση συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και ολόκληρης της οικονομίας καθώς και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης· ότι, στο πλαίσιο αυτό, αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για την εξασφάλιση σταθερής οικονομικής ανάπτυξης,

ότι η πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς πρέπει να συμβάλλει στην προοδευτική προσέγγιση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας καθώς και στην οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, χωρίς όμως να δημιουργούνται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού,

ότι η πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς πρέπει να συνεπάγεται βελτιώσεις στον κοινωνικό τομέα για τους εργαζομένους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ιδίως όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία, τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, την υγεία και ασφάλεια στο χώρο της εργασίας, την κοινωνική προστασία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση,

ότι, για να εξασφαλιστεί η ίση μεταχείριση, πρέπει να καταπολεμηθούν οι παντός είδους διακρίσεις, ιδίως λόγω φύλου, χρώματος, φυλής, φρονημάτων και πεποιθήσεων και ότι πρέπει να καταπολεμηθεί η κοινωνική απομόνωση επιδεικνύοντας πνεύμα αλληλεγγύης,

ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι οι εργαζόμενοι από τρίτες χώρες και τα μέλη των οικογενειών τους που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας τυγχάνουν, όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας τους, μεταχείρισης ανάλογης με αυτή των εργαζομένων του οικείου κράτους μέλους,

ότι οι συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης πρέπει να ληφθούν ως πρότυπο,

ότι η Συνθήκη, όπως τροποποιήθηκε από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, περιέχει διατάξεις που ορίζουν τις αρμοδιότητες της Κοινότητας σ' ό,τι αφορά, μεταξύ άλλων, την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων (Άρθρα 7, 48-51), την ελευθερία εγκατάστασης (Άρθρα 52-58), τον κοινωνικό τομέα (Άρθρα 117-122) — ιδίως όσον αφορά τη βελτίωση της υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας (Άρθρο 118 Α), την ανάπτυξη του διαλόγου μεταξύ κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Άρθρο 118 Β), την ισότητα αμοιβών των εργαζομένων ανδρών και γυναικών για την ίδια εργασία (Άρθρο 119) —, τις γενικές αρχές για την εφαρμογή κοινής πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (Άρθρο 128), την οικονομική και κοινωνική συνοχή (Άρθρο 130 Α έως 130 Ε) και γενικότερα την προσέγγιση των νομοθεσιών (Άρθρο 100, 100 Α και 235)· ότι η εφαρμογή του Κοινωνικού Χάρτη διόλου δεν συνεπάγεται κατ' ουδένα τρόπο επέκταση των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας, όπως αυτές ορίζονται στη Συνθήκη,

ότι ο παρών Χάρτης αποβλέπει, αφενός, στην παγίωση της προόδου που έχει ήδη σημειωθεί στον κοινωνικό τομέα, με τις προσπάθειες των κρατών μελών, των κοινωνικών εταίρων και της Κοινότητας,

ότι, αφετέρου, διακηρύσσει πανηγυρικά ότι η εφαρμογή της Ενιαίας Πράξης πρέπει να λαμβάνει πλήρως υπόψη την κοινωνική διάσταση της Κοινότητας και ότι, στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να εξασφαλιστεί, στα κατάλληλα επίπεδα, η ανάπτυξη των κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ιδίως δε των μισθωτών και των ελευθέρων επαγγελματιών,

ότι, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης, ο ρόλος των κοινοτικών προτύπων, των εθνικών νομοθεσιών και των συμβατικών σχέσεων πρέπει να καθοριστεί σαφώς,

ότι, βάσει της αρχής της επικουρικότητας, οι απαιτούμενες πρωτοβουλίες προς υλοποίηση των κοινωνικών αυτών δικαιωμάτων εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και των ενοτήτων που τα αποτελούν καθώς και, στα πλαίσια των εξουσιών της, στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας· ότι η υλοποίηση αυτή μπορεί να λάβει τη μορφή νόμων, συλλογικών συμβάσεων ή υφισταμένων πρακτικών στα κατάλληλα επίπεδα και ότι προϋποθέτει, σε πλείστους όσους τομείς, την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων,

ότι η πανηγυρική διακήρυξη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας δεν μπορεί να δικαιολογήσει, κατά την εφαρμογή της, οπισθοδρόμηση συγκριτικά με τη σήμερα υφισταμένη κατάσταση σε κάθε κράτος μέλος,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ, Η ΟΠΟΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΟΝ «ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΧΑΡΤΗ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ»:

Θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων

Ελεύθερη κυκλοφορία

1. Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχει δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας σε όλη την επικράτεια της Κοινότητας, με την επιφύλαξη των περιορισμών για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας.

2. Το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας επιτρέπει σε κάθε εργαζόμενο να ασκήσει οποιοδήποτε επάγγελμα ή επιτήδευμα στην Κοινότητα σύμφωνα με τις αρχές της ίσης μεταχείρισης όσον αφορά την πρόσβαση στην εργασία, τους όρους εργασίας καθώς και την κοινωνική προστασία της χώρας υποδοχής.

3. Το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας συνεπάγεται επίσης:

- την εναρμόνιση των όρων διαμονής σε όλα τα κράτη μέλη, κυρίως, όσον αφορά τη συγκέντρωση της οικογένειας,
- την εξάλειψη των εμποδίων που προκύπτουν από τη μη αναγνώριση διπλωμάτων ή αντίστοιχων επαγγελματικών προσόντων,
- τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των μεθοριακών εργαζομένων.

Απασχόληση και αμοιβή

4. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα ελεύθερης επιλογής και άσκησης επαγγέλματος, σύμφωνα με τις οικείες επαγγελματικές διατάξεις.

5. Κάθε απασχόληση πρέπει να αμείβεται δίκαια.

Για το σκοπό αυτό, και σύμφωνα με τα ισχύοντα σε κάθε χώρα, πρέπει :

- είτε να καθιερωθεί μια δίκαιη αμοιβή, δηλαδή μια αμοιβή που εξασφαλίζει στους εργαζομένους ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο,
- είτε να εξασφαλίζεται, για τους εργαζομένους που υπόκεινται σε καθεστώς εργασίας διαφορετικό από τη σύμβαση πλήρους απασχόλησεως και αορίστου χρόνου, δίκαιος μισθός αναφοράς,
- να μη δύνανται οι μισθοί να αποτελέσουν αντικείμενο παρακράτησης, κατάσχεσης ή εκχώρησης, παρά μόνο στο μέτρο που προβλέπεται από τις εθνικές διατάξεις. Οι εν λόγω διατάξεις πρέπει να προβλέπουν μέτρα που να εξασφαλίζουν στον εργαζόμενο τη διατήρηση των αναγκαίων βιοτικών πόρων για τη συντήρηση αυτού και της οικογένειάς του.

6. Κάθε άτομο πρέπει να έχει δωρεάν πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας.

Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας

7. Η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς πρέπει να οδηγήσει σε βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Αυτό θα επιτευχθεί με την προοδευτική προσέγγιση των εν λόγω συνθηκών ιδίως όσον αφορά τη διάρκεια και τη διευθέτηση του χρόνου εργασίας και τις μορφές εργασίας, εκτός της εργασίας αορίστου χρόνου, όπως η εργασία ορισμένου χρόνου, η εργασία με μερική απασχόληση, η προσωρινή εργασία και η εποχιακή εργασία.

Η βελτίωση αυτή πρέπει επίσης να επιφέρει, όπου είναι αναγκαίο, την ανάπτυξη ορισμένων πλευρών της εργατικής νομοθεσίας, όπως οι διαδικασίες ομαδικής απόλυσης ή οι διαδικασίες πτώχευσης.

8. Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχει δικαίωμα εβδομαδιαίας ανάπαυσης και ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, ως προς τη διάρκεια των οποίων θα πρέπει να επιτευχθεί προοδευτική προσέγγιση σύμφωνα με τα ισχύοντα σε κάθε κράτος.

9. Οι όροι εργασίας κάθε μισθωτού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θα πρέπει να καθορίζονται είτε με το νόμο, είτε με συλλογική σύμβαση είτε με σύμβαση εργασίας, σύμφωνα με τα ισχύοντα σε κάθε κράτος μέλος.

Κοινωνική προστασία

Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα σε κάθε χώρα :

10. Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχει δικαίωμα επαρκούς κοινωνικής προστασίας και πρέπει να έχει, ανεξάρτητα από το καθεστώς εργασίας του ή το μέγεθος της επιχείρησης στην οποία απασχολείται, επαρκή κοινωνική ασφάλιση.

Τα πρόσωπα τα οποία αποκλείονται από την αγορά εργασίας, διότι δεν μπόρεσαν είτε να εισέλθουν είτε να επανενταχθούν σε αυτή και τα οποία δεν διαθέτουν επαρκή μέσα διαβίωσης, πρέπει να δικαιούνται παροχών και επαρκών βιοτικών πόρων, ανάλογα με την προσωπική τους κατάσταση.

Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και της συλλογικής διαπραγμάτευσης

11. Οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν ελεύθερα στη σύσταση επαγγελματικών ή συνδικαλιστικών οργανώσεων της επιλογής τους για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων τους.

Κάθε εργοδότης και εργαζόμενος είναι ελεύθερος να μετέχει ή όχι στις οργανώσεις αυτές, χωρίς αυτό να αποβαίνει σε προσωπική ή επαγγελματική ζημία του.

12. Οι εργοδότες ή οι οργανώσεις εργοδοτών, αφενός, και οι οργανώσεις εργαζομένων, αφετέρου, έχουν το δικαίωμα, υπό τους όρους που προβλέπουν οι εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις.

Ο διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πρέπει να αναπτυχθεί για να καταλήξει, εάν οι ανωτέρω το επιθυμούν, σε συμβατικές σχέσεις, ιδίως σε διεπαγγελματικό και τομεακό επίπεδο.

13. Σε περίπτωση αντικρουομένων συμφερόντων, το δικαίωμα προσφυγής σε συλλογικές δράσεις περιλαμβάνει και το δικαίωμα απεργίας, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τις εθνικές ρυθμίσεις και τις συλλογικές συμβάσεις.

Για να διευκολυνθεί η διευθέτηση των εργατικών διαφορών, πρέπει να ευνοηθεί, σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές, η καθιέρωση και χρησιμοποίηση, στα κατάλληλα επίπεδα, διαδικασιών συνδιαλλαγής, μεσολάβησης και διαιτησίας.

14. Η εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών καθορίζει με ποιους όρους και σε ποιο βαθμό εφαρμόζονται στις ένοπλες δυνάμεις, την αστυνομία και τη δημόσια διοίκηση τα δικαιώματα που προβλέπουν τα άρθρα 11 έως 13.

Επαγγελματική εκπαίδευση

15. Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πρέπει να μπορεί να έχει πρόσβαση σε επαγγελματική εκπαίδευση καθ' όλη τη διάρκεια του ενεργού του βίου. Διακρίσεις βάσει της ιθαγένειας όσον αφορά τους όρους πρόσβασης στην επαγγελματική εκπαίδευση απαγορεύονται.

Οι αρμόδιες δημόσιες αρχές, οι επιχειρήσεις ή οι κοινωνικοί εταίροι, καθένας στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, θέτουν σε λειτουργία μηχανισμούς μόνιμης και συνεχούς εκπαίδευσης, επιτρέποντας έτσι σε κάθε άτομο να επανεκπαιδευτεί, λαμβάνοντας μεταξύ άλλων εκπαιδευτική άδεια, να επιμορφώνεται και να εμπλουτίζει τις γνώσεις του, ιδίως ενόψει της τεχνολογικής εξέλιξης.

Ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών

16. Πρέπει να εξασφαλιστεί η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών. Η ισότητα ευκαιριών ανδρών και γυναικών πρέπει να αναπτυχθεί.

Για το σκοπό αυτό, πρέπει, όπου απαιτείται να ενταθούν οι ενέργειες που εξασφαλίζουν την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών, σε θέματα ιδίως πρόσβασης στην εργασία, αμοιβής, συνθηκών εργασίας, κοινωνικής προστασίας, παιδείας, επαγγελματικής εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας.

Πρέπει επίσης να θεσπιστούν μέτρα που να επιτρέπουν στους άνδρες και τις γυναίκες να συνδυάζουν ευκολότερα τις επαγγελματικές και τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις.

Πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή των εργαζομένων

17. Η πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή των εργαζομένων πρέπει να αναπτυχθούν καταλλήλως, σύμφωνα με τα ισχύοντα στα διάφορα κράτη μέλη.

Αυτό ισχύει ιδίως για επιχειρήσεις ή ομίλους που έχουν εγκαταστάσεις ή επιχειρήσεις σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

18. Η εν λόγω πληροφόρηση, διαβούλευση και συμμετοχή πρέπει να διεξάγονται εγκαίρως, ιδίως στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- κατά την εισαγωγή στις επιχειρήσεις τεχνολογικών αλλαγών που έχουν σημαντικές επιπτώσεις για τους εργαζομένους όσον αφορά τις συνθήκες και την οργάνωση της εργασίας,
- όταν πραγματοποιούνται αναδιαρθρώσεις ή συγχωνεύσεις επιχειρήσεων που έχουν αντίκτυπο στην απασχόληση,
- κατά τις διαδικασίες ομαδικών απολύσεων,
- όταν οι εργαζόμενοι, ιδίως δε οι μεθοριακοί, θίγονται από την πολιτική απασχόλησης που ακολουθεί ο εργοδότης τους.

Προστασία της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας

19. Κάθε εργαζόμενος πρέπει να απολαύει ικανοποιητικών συνθηκών προστασίας της υγείας και της ασφάλειάς του στο χώρο εργασίας. Πρέπει να λαμβάνονται τα απαιτούμενα μέτρα με σκοπό να συνεχιστεί η προοδευτική εναρμόνιση των συνθηκών που επικρατούν στον τομέα αυτόν.

Κατά τη λήψη των εν λόγω μέτρων πρέπει να ληφθεί κυρίως υπόψη η ανάγκη εκπαίδευσης, πληροφόρησης, διαβούλευσης και ισόρροπης συμμετοχής των εργαζομένων όσον αφορά θέματα σχετικά με τους κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένοι, καθώς και τα μέτρα που λαμβάνονται για την εξάλειψη ή μείωσή τους.

Οι διατάξεις σχετικά με την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να συμβάλλουν στην προστασία αυτή.

Προστασία των παιδιών και των εφήβων

20. Με την επιφύλαξη ευνοϊκότερων κανόνων για τους νέους, και συγκεκριμένα κανόνων που τους εξασφαλίζουν επαγγελματική ένταξη χάρη στην κατάλληλη κατάρτιση και με παρεκκλίσεις για ορισμένες μόνον ελαφρές εργασίες, η ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας δεν πρέπει να είναι μικρότερη από την ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση, οπωσδήποτε δε να μην είναι μικρότερη από την ηλικία των δεκαπέντε χρόνων.

21. Κάθε εργαζόμενος νέος πρέπει να αμείβεται δίκαια σύμφωνα με τις ισχύουσες εθνικές πρακτικές.

22. Πρέπει να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα για την αναπροσαρμογή των κανόνων του εργατικού δικαίου που ισχύουν για τους εργαζόμενους νέους, έτσι ώστε οι κανόνες αυτοί να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της ανάπτυξης των νέων και στις ανάγκες της επαγγελματικής τους εκπαίδευσης και πρόσβασης στην εργασία.

Πρέπει, ιδίως, να περιοριστεί η διάρκεια εργασίας των κάτω των δεκαοκτώ ετών εργαζομένων — χωρίς να μπορεί να παρακαμφθεί ο εν λόγω περιορισμός με προσφυγή σε υπερωρίες — και να απαγορευθεί η νυκτερική εργασία, εκτός από ορισμένες θέσεις απασχόλησης, σαφώς καθορισμένες από τις εθνικές, νομοθετικές ή κανονιστικές, διατάξεις.

23. Οι νέοι πρέπει επίσης να δύνανται να λάβουν, στο τέλος της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης, αρχική επαγγελματική εκπαίδευση κατάλληλης διάρκειας προκειμένου να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της μελλοντικής επαγγελματικής τους ζωής· για τους νέους εργαζόμενους, η εκπαίδευση αυτή πρέπει να παρέχεται κατά την ώρα εργασίας.

Ηλικιωμένοι

Ανάλογα με την επικρατούσα σε κάθε χώρα πρακτική :

24. Κάθε εργαζόμενος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πρέπει να μπορεί να διαθέτει, τη στιγμή της συνταξιοδότησής του, πόρους που να του εξασφαλίζουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής.

25. Στα άτομα που έχουν φθάσει μεν σε ηλικία συνταξιοδότησης χωρίς όμως να τους αναγνωρίζεται συνταξιοδοτικό δικαίωμα, και που δεν έχουν άλλους πόρους διαβίωσης, πρέπει να εξασφαλίζονται επαρκείς πόροι καθώς και κοινωνική και ιατρική αρωγή, που θα είναι ανάλογες προς τις προσωπικές τους ανάγκες.

Ανάπηροι

26. Κάθε ανάπηρο άτομο, ανεξάρτητα από την προέλευση και τη φύση της αναπηρίας του, πρέπει να απολαύει συγκεκριμένων πρόσθετων ευεργετημάτων με σκοπό να ευνοηθεί η επαγγελματική και κοινωνική ένταξή του.

Τα ευεργετήματα αυτά πρέπει να αφορούν ιδίως, ανάλογα με τις ικανότητες των ενδιαφερομένων, την επαγγελματική εκπαίδευση, την εργονομία, τη δυνατότητα πρόσβασης, την κινητικότητα, τα μεταφορικά μέσα και την κατοικία.

Εφαρμογή του Χάρτη

27. Η εξασφάλιση των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων του παρόντος Χάρτη καθώς και η εφαρμογή των κοινωνικών μέτρων που είναι απαραίτητα για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, στα πλαίσια μιας στρατηγικής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, εναπόκεινται στα κράτη μέλη σύμφωνα με τις εθνικές τους πρακτικές, μέσω ιδίως νομοθετικών μέτρων ή σύναψης συλλογικών συμβάσεων.

28. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή να αναλάβει το ταχύτερο τις πρωτοβουλίες που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της βάσει των Συνθηκών προκειμένου να εκδοθούν οι νομοθετικές πράξεις για την πραγμάτωση, στα πλαίσια της προοδευτικής ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς, των δικαιωμάτων εκείνων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Κοινότητας.

29. Η Επιτροπή θα συντάσσει, κατά το τελευταίο τρίμηνο κάθε έτους, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη από τα κράτη μέλη και από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

30. Η έκθεση της Επιτροπής διαβιβάζεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Ευρωπαϊκές Κοινότητες — Επιτροπή

Κοινοτικός Χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

1990.— 21 σ. — 16,2 × 22,9 cm

ES, DA, DE, GR, EN, FR, IT, NL, PT

ISBN 92-826-0974-X

Αριθ. καταλόγου: CB-57-89-483-GR-C

ISBN 92-826-0974-X

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

L-2985 Luxembourg

